

Tematické okruhy státní závěrečné zkoušky

navazující magisterský studijní program Učitelství geografie pro SŠ

prezenční i kombinovaná forma studia
verze 2020/2021

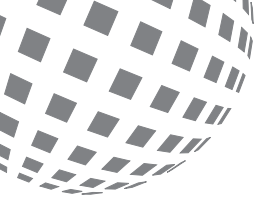
Státní závěrečné zkoušky probíhají před zkušební komisí jmenovanou děkanem Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Sestávají z obhajoby diplomové práce a z průřezového ověření znalostí a dovedností odpovídajících povinným předmětům studia. Prezenční i kombinovaná forma studia mají shodný obsah a rozsah státní závěrečné zkoušky. Zkouška má ústní podobu. Okruhy otázek jsou za studijní program Učitelství geografie pro SŠ rozděleny do následujících dvou předmětů:

KGG/SZZGE

Geografie

KGG/SZZDI

Didaktika geografie



KGG/SZZGE Geografie

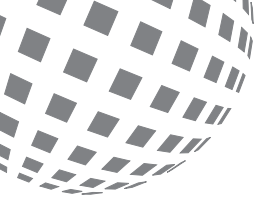
Úkolem studenta je provést celkovou geografickou charakteristiku vybraného regionu či státu. V případě charakteristiky fyzickogeografických či socioekonomických poměrů světadílu se očekává zhodnocení podle jednotlivých geografických disciplín a provedení základních regionalizací.

V případě charakteristiky dílčích států a regionů doporučujeme respektovat tuto osnovu:

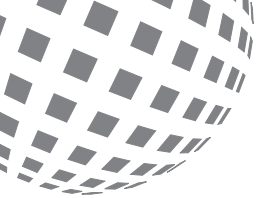
- poloha státu (či regionu), jeho význam v rámci světa, resp. světadílu;
- dílčí fyzickogeografické charakteristiky se zaměřením na
 - základní rysy georeliéfu z hlediska deskové tektoniky;
 - klimatické poměry;
 - hydrografické poměry;
- dílčí socioekonomické charakteristiky se zaměřením na
 - obyvatelstvo a osídlení (vývoj a současný stav);
 - státní zřízení a administrativní členění, společenská, historická a politická specifika;
 - odvětvová a územní struktura hospodářství;
 - charakteristika zemědělské výroby;
 - nerostné bohatství;
 - charakteristika průmyslové výroby.

Seznam okruhů

1. Evropa – fyzickogeografické poměry
2. Evropa – socioekonomické poměry
3. Evropská unie – vývoj, principy fungování, geopolitický a ekonomický význam
4. Rusko
5. Ukrajina, Bělorusko, Moldavsko
6. Litva, Lotyšsko, Estonsko
7. Státy severní Evropy (Dánsko, Norsko, Švédsko, Finsko, Island)
8. Britské ostrovy
9. Státy Beneluxu
10. Francie
11. Španělsko, Portugalsko
12. Itálie
13. Rakousko, Švýcarsko
14. Německo
15. Polsko
16. Slovensko
17. Maďarsko
18. Slovinsko a státy západního Balkánu
19. Rumunsko, Bulharsko
20. Řecko, Kypr



21. Asie – fyzickogeografické poměry
22. Asie – socioekonomické poměry
23. Státy Zakavkazska a Střední Asie (včetně Afghánistánu)
24. Turecko
25. Levantské státy se zaměřením na Izrael a Palestinu
26. Státy Perského zálivu a Arabského poloostrova
27. Pákistán, Bangladéš
28. Indie
29. Zadní Indie se zaměřením na Thajsko a Vietnam
30. Ostrovní státy jihovýchodní Asie se zaměřením na Indonésii
31. Japonsko
32. Státy Korejského poloostrova
33. Čína, Mongolsko
34. Afrika – fyzickogeografické poměry
35. Afrika – socioekonomické poměry
36. Severní Afrika se zaměřením na státy Maghrebu
37. Egypt
38. Západní Afrika se zaměřením na Nigérii
39. Střední Afrika se zaměřením na Demokratickou republiku Kongo
40. Východní Afrika se zaměřením na Keňu a Etiopii
41. Jižní Afrika se zaměřením na Angolu a Zambii
42. JAR
43. Severní Amerika – fyzickogeografické poměry
44. Jižní Amerika – fyzickogeografické poměry
45. Anglosaská Severní Amerika – socioekonomické poměry
46. Latinská Amerika a Karibik – socioekonomické poměry
47. Kanada
48. USA
49. Mexiko
50. Střední Amerika – pevninské státy
51. Střední Amerika – ostrovní státy se zaměřením na Kubu a Haiti
52. Brazílie
53. Andské země se zaměřením na Kolumbii
54. Laplatské země se zaměřením na Argentinu
55. Austrálie
56. Oceánie, světový oceán a polární oblasti



KGG/SZZDI Didaktika geografie

Praktická část: Ukázková hodina/mikrovýstup

Student předvede vyučovací hodinu v podobě ukázky/mikrovýstupu v délce **15 minut**. Po ní bude následovat krátká diskuze k předvedené ukázce v rozsahu 5 minut.

- Podoba a náplň ukázkových hodin/mikrovýstupů je primárně určena **pro střední školy**. Přípravu lze upravit i pro úroveň 2. stupně základní školy, a to na základě žádosti adresované garantce studijního programu doc. Ireně Smolové.
- Je nutno představit konkrétní **cíle** výuky, **strukturu** ukázkové hodiny a zvolené **metody** výuky.
- Student si povinně **připraví úlohy** vedoucí k naplnění cílů hodiny pro studenty/žáky v podobě např. pracovního listu, testu, samostatné či skupinové úlohy apod.
- Při realizaci ukázkové hodiny/mikrovýstupu **student prokazuje odbornou znalost** problematiky a **demonstruje vhodné metodické pojetí** výuky – prakticky realizuje dílčí část hodiny, přičemž zkrácený časový rozsah ukázkové hodiny se projeví v kratším čase na řešení úloh studenty/žáky.

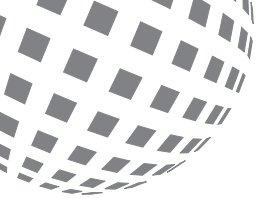
Volba pěti témat ukázkových hodin/mikrovýstupů

- Student se musí na předměty státní závěrečné zkoušky zapsat v rámci zápisu předmětů na zimní semestr (i pokud plánuje přihlásit se až na termíny zkoušky v letním semestru).
- Do určeného termínu si každý **student povinně zvolí** jedno téma v rámci každého z pěti okruhů témat ukázkových hodin/mikrovýstupů, a to **výběrem z témat vypsanych ve Studijní agendě (STAG)** v rámci volby semestrálních prací k předmětu **KGG/SZZDI**.
- Pro státní závěrečnou zkoušku student **zpracuje didaktickou přípravu na pět zvolených témat a v den zkoušky si vylosuje jedno**, které předvede jako ukázkovou hodinu/mikrovýstup komisi pro SZZ.

Okruhy témat ukázkových hodin/mikrovýstupů

A. Fyzická geografie

- A.01** Země jako vesmírné těleso
- A.02** Pohyby Země
- A.03** Délka dnů a nocí na Zemi
- A.04** Litosféra: Základní vymezení a litosférické desky
- A.05** Litosféra: Působení exogenních procesů a jejich vliv na utváření zemského povrchu
- A.06** Litosféra: Vliv člověka na reliéf
- A.07** Hydrosféra: Oběh vody
- A.08** Hydrosféra: Složky hydrosféry a jejich funkce v krajině
- A.09** Hydrosféra: Oceánografie
- A.10** Hydrosféra: Vodní nádrže a jejich funkce
- A.11** Atmosféra: Základní členění
- A.12** Atmosféra: Všeobecná cirkulace atmosféry
- A.13** Atmosféra: Klimatická změna



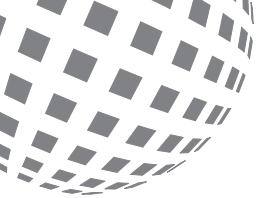
- A.14 Biomy Země (obecně)
- A.15 Biom Země: konkrétní biom nebo skupina biomů nebo srovnání vybraných
- A.16 Pedosféra
- A.17 Kartografie (střední škola) nebo Mapa (základní škola)

B. Sociální a ekonomická geografie

- B.01 Základní struktura obyvatelstva
- B.02 Dynamika obyvatelstva
- B.03 Rozmístění a zaměstnanost obyvatelstva na Zemi
- B.04 Specifika obyvatelstva: rasová, etnická, jazyková
- B.05 Specifika obyvatelstva: náboženská, kulturní a politická
- B.06 Sídla: základní geografické znaky a funkce
- B.07 Aktuální trendy ve vývoji osídlení
- B.08 Světové hospodářství: surovinové a energetické zdroje
- B.09 Světové hospodářství jako dynamický systém
- B.10 Jádrové a periferní oblasti světa
- B.11 Doprava
- B.12 Letecká doprava
- B.13 Cestovní ruch: současné trendy ve světě
- B.14 Politická geografie: státy, státní zřízení, státní hranice
- B.15 Mezinárodní integrace
- B.16 Geopolitické problémy světa
- B.17 Konfliktní regiony světa

C. Regionální geografie ČR: fyzická geografie

- C.01 Poloha území České republiky
- C.02 Nerostné bohatství ČR
- C.03 Povrchové vody v ČR
- C.04 Podpovrchové vody v ČR
- C.05 Povodně v ČR
- C.06 Sucho v ČR
- C.07 Reliéf na území ČR
- C.08 Krkonoško-jesenická soustava, část krkonošská
- C.09 Krkonoško-jesenická soustava, část jesenická
- C.10 Krušnohorská soustava
- C.11 Poberounská soustava
- C.12 Vněkarpatské sníženiny
- C.13 Karpaty v ČR
- C.14 Invazivní druhy v ČR
- C.15 Půdy v ČR a riziko eroze půdy
- C.16 Ochrana přírody a krajiny v ČR
- C.17 Rizikové přírodní procesy v ČR

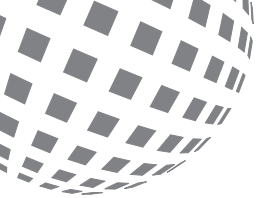


D. Regionální geografie ČR: sociální a ekonomická geografie

- D.01** Administrativní členění ČR
- D.02** Vývoj osídlení území ČR
- D.03** Sídelní struktura v ČR
- D.04** Obyvatelstvo v ČR
- D.05** Migrace v ČR
- D.06** Základní struktura ekonomiky v ČR
- D.07** Zemědělství a zemědělská produkce v ČR
- D.08** Energetický mix v ČR
- D.09** Průmysl v ČR
- D.10** Automobilový průmysl v ČR
- D.11** Doprava v ČR
- D.12** Cestovní ruch v ČR
- D.13** Služby v ČR
- D.14** Historické a kulturní dědictví na území ČR
- D.15** Periferní a jádrové oblasti ČR
- D.16** Místní region (dle volby studenta)
- D.17** ČR a Evropská unie

E. Regiony světa

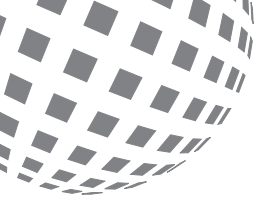
- E.01** Slovensko
- E.02** Polsko
- E.03** Alpské státy
- E.04** Pobaltské země
- E.05** Zakavkazsko
- E.06** Země Arabského poloostrova
- E.07** Zadní Indie
- E.08** Japonsko
- E.09** Ostrovní státy Asie
- E.10** Země Sahelu
- E.11** JAR
- E.12** Kanada
- E.13** Mexiko
- E.14** Střední Amerika
- E.15** Andské země
- E.16** Světový oceán
- E.17** Polární oblasti



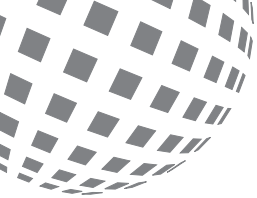
Teoretická část Didaktiky geografie

Student v první části odpoví na teoretickou otázku z didaktiky geografie. Druhou část otázky je nutno pojmout z hlediska didaktické analýzy daného očekávaného výstupu žáka – tj. zařazení do systému geografických věd a do školního kurikula, resp. do samotného systému výuky geografie (zeměpisu) na ZŠ a gymnáziu. V rámci této části budou specifikovány konkrétní očekávané výstupy žáků a didaktické prostředky vedoucí k jejich naplnění.

1. Didaktika geografie jako vědní disciplína, její úkoly, členění a postavení v systému věd. Didaktická analýza daného očekávaného výstupu žáka, očekávaný výstup RVP: žák porovná postavení Země ve vesmíru a podstatné vlastnosti Země s ostatními tělesy sluneční soustavy. – *Gymnázium*
2. Současné učební dokumenty. Filozofie rámcových vzdělávacích programů (pro ZŠ a SŠ) a tvorba školních vzdělávacích programů. Ukotvení geografického učiva ve vzdělávacích programech a školních kurikulech. Didaktická analýza daného očekávaného výstupu žáka, očekávaný výstup RVP: žák porovná na příkladech mechanismy působení endogenních (včetně deskové tektoniky) a exogenních procesů a jejich vliv na utváření zemského povrchu a na život lidí. – *Gymnázium*
3. Rámcové vzdělávací programy (pro ZŠ a SŠ) – klíčové kompetence, průřezová témata a jejich provázanost se vzdělávacím oborem geografie. Didaktická analýza daného očekávaného výstupu žáka, očekávaný výstup RVP: žák analyzuje hlavní rasová, etnická, jazyková, náboženská, kulturní a politická specifika s ohledem na způsob života a životní úroveň v kulturních regionech světa. – *Gymnázium*
4. Současné učebnice zeměpisu pro základní a střední školy, jejich obsah, kvalita a kritéria hodnocení. Didaktická analýza daného očekávaného výstupu žáka, očekávaný výstup RVP: žák aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny. – *ZŠ*
5. Vyučovací metody zeměpisu a jejich uplatnění na základních a středních školách. Charakteristika základních vyučovacích metod v zeměpisu. Didaktická analýza daného očekávaného výstupu žáka, očekávaný výstup RVP: žák rozliší složky a prvky fyzickogeografické sféry a rozpozná vztahy mezi nimi. – *Gymnázium*
6. Organizační formy vyučování zeměpisu. Legislativní ukotvení učitelské profese a práce pedagoga. Didaktická analýza daného očekávaného výstupu žáka, očekávaný výstup RVP: žák lokalizuje na mapách makroregiony světa, vymezí jejich hranice, zhodnotí jejich přírodní, kulturní, politické a hospodářské vlastnosti a jednotlivé makroregiony vzájemně porovná. – *Gymnázium*
7. Strukturace geografického kurikula. Základní struktura vyučovací hodiny zeměpisu a její specifiky. Didaktická analýza daného očekávaného výstupu žáka, očekávaný výstup RVP: žák používá dostupné kartografické produkty a další geografické zdroje dat a informací v tištěné i elektronické podobě pro řešení geografických problémů. – *Gymnázium*



8. Konstruktivistické pojetí výuky geografie; konstruktivistické metody a organizační formy výuky zeměpisu. Didaktická analýza daného očekávaného výstupu žáka, očekávaný výstup RVP: žák identifikuje obecné základní geografické znaky a funkce sídel a aktuální tendence ve vývoji osídlení. – *Gymnázium*
9. Hodnocení získaných kompetencí v zeměpise. Charakteristika základních způsobů ověřování žákových vědomostí a dovedností. Didaktická analýza daného očekávaného výstupu žáka, očekávaný výstup RVP: žák zhodnotí na příkladech světové hospodářství jako otevřený dynamický systém s určitými složkami, strukturou a funkcemi a zohlední faktory územního rozmístění hospodářských aktivit, vymezení jádrové a periferní oblasti světa. – *Gymnázium*
10. Analýza vybraných učebních pomůcek pro výuku zeměpisu. Didaktická analýza daného očekávaného výstupu žáka, očekávaný výstup RVP: žák vytváří a využívá osobní myšlenkové (mentální) schémata a myšlenkové (mentální) mapy pro orientaci v konkrétních regionech, pro prostorové vnímání a hodnocení míst, objektů, jevů a procesů v nich, pro vytváření postojů k okolnímu světu. – *ZŠ*
11. Mapa jako zdroj geografických informací. Charakteristika různých mapových zdrojů využívaných ve výuce zeměpisu (školní zeměpisné atlasy, turistické mapy ad.). Osvojování kartografických kompetencí ve výuce geografie. Didaktická analýza daného očekávaného výstupu žáka, očekávaný výstup RVP: žák používá s porozuměním vybranou geografickou, topografickou a kartografickou terminologii. – *Gymnázium/ZŠ*
12. Pracovní listy a jejich význam při výuce zeměpisu, učební úlohy. Didaktická analýza daného očekávaného výstupu žáka, očekávaný výstup RVP: žák vyhledá na mapách hlavní světové oblasti cestovního ruchu, porovná jejich lokalizační faktory a potenciál. – *Gymnázium*
13. Využití informačních technologií v zeměpise. GIS ve výuce zeměpisu. Internet ve výuce. Práce s geografickými daty v hodinách zeměpisu. Didaktická analýza daného očekávaného výstupu žáka, očekávaný výstup RVP: žák zhodnotí na příkladech dynamiku vývoje obyvatelstva na Zemi, geografické, demografické a hospodářské aspekty působící na chování, pohyb, rozmístění a zaměstnanost obyvatelstva. – *Gymnázium*
14. Terénní výuka – cíle, význam, organizace terénní výuky, exkurze. Zásady bezpečnosti práce při výuce nejen v terénu. Didaktická analýza daného očekávaného výstupu žáka, očekávaný výstup RVP: žák vymezení místní region (podle bydliště, školy) na mapě podle zvolených kritérií, zhodnotí přírodní, hospodářské a kulturní poměry mikroregionu a jeho vazby k vyšším územním celkům a regionům. – *Gymnázium/ZŠ*
15. Projektová výuka, geografický projekt, badatelsky orientovaná výuka v geografii a experimenty ve výuce geografie. Didaktická analýza daného očekávaného výstupu žáka, očekávaný výstup RVP: žák lokalizuje na politické mapě světa hlavní aktuální geopolitické problémy a změny s přihlédnutím k historickému vývoji. – *Gymnázium*



16. Integrované pojetí výuky zeměpisu. Mezipředmětové vazby. Didaktická analýza daného očekávaného výstupu žáka, očekávaný výstup RVP: žák zhodnotí některá rizika působení přírodních a společenských faktorů na životní prostředí v lokální, regionální a globální úrovni. – *Gymnázium*
17. Funkce výtvarného projevu ve výuce zeměpisu. Náčrty, schémata a obrazotvornost při výuce zeměpisu. Práce s textem, obrazem a videem ve výuce . Didaktická analýza daného očekávaného výstupu žáka, očekávaný výstup RVP: žák objasní mechanismy všeobecné cirkulace atmosféry a její důsledky pro vytváření klimatických pásů. – *Gymnázium*
18. Osobnost žáka a její rozvoj ve výuce zeměpisu. Didaktická analýza daného očekávaného výstupu žáka, očekávaný výstup RVP: žák prokáže na konkrétních příkladech tvar planety Země, zhodnotí důsledky pohybů Země na život lidí a organismů. – *ZŠ*
19. Specifika výuky geografie na jednotlivých typech středních škol. Distanční a online výuka na ZŠ a gymnáziích . Didaktická analýza daného očekávaného výstupu žáka, očekávaný výstup RVP: žák hodnotí a porovnává na přiměřené úrovni polohu, přírodní poměry, přírodní zdroje, lidský a hospodářský potenciál České republiky v evropském a světovém kontextu. – *ZŠ*
20. Práce s nadanými a slabými žáky v geografii. Didaktická analýza daného očekávaného výstupu žáka, očekávaný výstup RVP: žák lokalizuje na mapách hlavní rozvojová jádra a periferní oblasti České republiky, rozlišuje jejich specifika. – *Gymnázium*
21. Cíle výuky geografie na ZŠ a SŠ. Didaktická analýza daného očekávaného výstupu žáka, očekávaný výstup RVP: žák hodnotí vodstvo a půdní obal Země jako základ života a zdroje rozvoje společnosti. – *Gymnázium*